

GENEL ORTAÖĞRETİM KURUMLARINDA UYGULANMAKTA OLAN FİZİK DERSİ PROGRAMLARININ, TOPLAM KALİTE YÖNÜNDE SAHİP OLDUĞU ÖZELLİKLER

Cenk AKAY*

Özet

19. yy'da sistemli bir şekilde temelleri atılmaya başlanan Toplam Kalite Yönetimi, sadece üretim sektöründe değil günümüzde üretime ve gelişime yön veren eğitim alanında da etkin olarak kullanılmaya başlanan bir yaklaşımdır. Eğitimde kalite yaklaşımı girdi-süreç-çıkıtı üçlüsü üzerine kurgulanmıştır. Eğitimde iyi bir kalite anlayışından başarı ile söz edebilmemiz, çıktının kalitesiyle doğru orantılıdır. Çıktının kalitesini belirleyen önemli etkenler, okulda var olan eğitim iklimi ve eğitim-öğretimle ilgili her şeydir. Eğitim kurumlarında var olan durumdan tespitle olması gereken durumu ortaya koyabilmek için farklı veri toplama araçları kullanılmaktadır. Bu araştırmada, Mersin İli'nde sekiz genel ortaöğretim kurumunda uygulanmakta olan Fizik Dersi programlarının toplam kalite yönünden sahip olduğu özellikler, "Altı Kutu (Six Sigma)" veri toplama aracı ile elde edilmiştir. Yapılan araştırma, Fizik Dersi programının başarı ile uygulanabilmesi için önceden ortaya konmuş program özelliklerinin, toplam kalite çerçevesinde; öğretmen, öğrenci ve yöneticilerin gereksinimlerini karşılayabilmesi konusunda yetersiz kaldığını ortaya çıkarmıştır. Ortaya konan çalışma, belirtilen ortaöğretim kurumlarında var olan yapıyı gün yüzüne çıkarmış ve eksikliklere yönelik çözüm önerilerinin aktarılmasını sağlamıştır.

Anahtar Kelimeler: toplam kalite yönetimi, altı kutu (six sigma), girdi, süreç, çıktı.

THE FEATURES OF PYHSICS COURSE PROGRAMMES IN TERMS OF TOTAL QUALITY IN GENERAL SECONDARY SCHOOLS (LYCEES)

Abstract

Total Quality Management dates back to 19th century and it is not only a key factor in production sector but also a directing steer in education. Quality approach in education is fictionalised on input-process-output trio. Stating a quality apprehension is directly proportional with the output. What effects the quality of output are everything related with education and school. There are different types of data collection instruments to present the tone constructed by existing situation in education. The features of the pyhsics course programme in terms of total quality are founded by Six Sigma model in eight lycees in Mersin. The research showed that the features of the existing programme are not sufficient to answer the needs of the students, teachers and the director staff in schools. The study unearthed the substantial structure in schools and provided some solution offers for deficiencies in terms of total quality.

Key Words: total quality management (TQM), six sigma, input, process, output.

* Mersin İl Milli Eğitim Müdürlüğü, AR-GE Birimi, AB Eğitim Projeleri Uzmanı– cenkakay35@hotmail.com

GİRİŞ

Ford Şirketler Grubu'nun kurucusu olan Henry Ford belki de; otomobil üretim işini parçalara bölerek, bu parçaları bir otomobil haline getirecek olan yürüyen bant sistemini geliştirip, üretim hızını 100 kat, üretim hatalarını da % 40 düşürdüğünde, bu sistemin 2000'li yılların dünyasında önemli bir rol oynayacağını bilmiyordu. Yaptığı çalışmalar üretim sektöründen sonra hizmet ve eğitim sektöründe önemli çığır açmış ve günümüzün Toplam Kalite Yaklaşımı'na ışık tutmaya başlamıştır.

Toplam Kalite Yönetimi ürün sektöründen çıkarak hizmet sektörüne yansımış, itme gücünü hastane ve fabrikalarda yapılan çalışmalardan almış bir alandır. Okul içinde, bir dersin çıktısı başka bir dersin girdisi olur mantığından yola çıkarak, okullardaki bu sistem, üretim otomasyon sistemine benzetilerek eğitimde toplam kalite anlayışı ivme kazanmaya başlamıştır.

Toplam Kalite anlayışının anlam kazanabilmesi için öncelikle "*Kalite-Kalite Kontrol-Kalite Güvencesi nedir?*" sorularına yanıt aramak gereklidir. "*Kalite*, istekleri karşılamak için değişmeyi göze almak ve bu konuda istekli olmaktır. *Kalite* bir süreç, uzun vadeli bir yatırım ve üründe/çıktıda kusursuzluk arayan sistemli bir yaklaşımdır. *Kalite Kontrol* ise en eski kalite terimidir. Arzu edilen ölçülerin karşılanıp karşılanmadığına karar verilme sürecidir. *Kalite Güvencesi* süreç öncesi ve süreç esnasındaki kontrolü ifade eden bir kavramdır. *Kalite Güvencesi* ürünün/çıktının müşteri için tatminkâr, güvenilir ve ekonomik olmasını sağlamaktır¹."

Kalite kavramı ile 19. yy sonlarında yolculuk serüvenine başlayan Toplam Kalite Yönetimi'nin bugüne geliş süreci şu şekildedir²:

- ◆ İş yapanın kaliteyi kontrol etmesi (19. yy'ın sonuna kadar)
- ◆ Ustabaşı (Formen) dönemi (20. yy'ın başları)
- ◆ Muayeneciler (I.Dünya Savaşı sonrası)
- ◆ İstatistiksel Kalite Kontrol (II. Dünya Savaşı sonrası)
- ◆ Toplam Kalite Kontrol (1960'lardan sonra)
- ◆ Toplam Kalite Yönetimi (1980'lerden sonra)

Toplam kalite, 1930lar'dan itibaren Shewhart, Deming, Crsoby, Juran ve Ishakawa tarafından geliştirilmiş ve desteklenmiştir. Toplam Kalite yönetimi birçok alanda sadece verimliliğin ve etkililiğin artırılmasını değil kurumların gelecek rekabet avantajlarını da ortaya koymalarına ışık tutmuştur.

İmai³, İkinci Dünya Savaşı'nı izleyen son kırk yıla bakıldığında, Japonya'nın çeşitli üretim alanlarında korkulu bir rakip olmasının ve dünya çapında önder bir ekonomik güç haline gelmesinin, beş aşamalı bir adaptasyon sürecinden geçmesi ile oluştuğu fikrini ortaya atmıştır. Bu süreçler; ABD ve Avrupa'dan ithal edilen teknolojilerin kapsamlı biçimde özümsemesi, verimliliğin önceden görülmedik ölçüde yönlendirilmesi, ülke çapında kalite iyileştirme programlarının gerçekleştirilmesi, üretim esnekliği ve çok ulusluluktur. Ancak tüm bu çalışmaların ardından Japonya'da Toplam Kalite etkinliklerine yön veren en önemli kavram KAIZEN kavramı

¹ Elife DOĞAN, **Eğitimde Toplam Kalite Yönetimi**, Academyplus Yayınevi, Ankara, 2002, s.16-17.

² Ayşe GÖKÇÜMEN, Gönül YENERSOY ve Ark., **Belediyelerde Toplam Kalite Yönetimi Temel Eğitimleri El Kitabı**, Kalder Yayınları, İstanbul, 1999, s. 29.

³ Masaaki IMAI, **KAIZEN-Japonya'nın Rekabetteki Başarısının Anahtarı**, Alteo Yayıncılık, İstanbul, 2003, s. 1-3.

olmuştur. Kaizen üst yönetim, müdürler ve çalışanlar dahil herkesi kapsayan ve sürekli iyileştirme anlamına gelen bir sözcüktür. Kaizen kavramının, Japonya’da eğitime yansması da bu şekilde olmuştur. Okullarda yürütülen toplam kalite çalışmaları sadece okul personeli ve öğrencileri değil tüm okul iklimini kapsayan çalışmalardır.

Ayrıca toplam kalite etkinliklerinde iletişim kanallarının çoğalması ve bu etkinliklerin yeni teknolojilerle desteklenmesi, rekabet yoğunluğuna katkıda bulunmaktadır. İnsanların ve kurumların ihtiyaçları çeşitlenmektedir. Bütün bu gelişmeler yönetimin de kendisini geliştirmesini ve yenilikler yaratmasını gerektirmektedir⁴.

Toplam kalite çalışmalarında bir başka önemli unsur da öz değerlendirme sürecidir. “Toplam Kalite etkinlikleri kapsamında yürütülecek öz değerlendirme ya da kendi kendine sorunların teşhisi, kurumda var olan zayıf noktaların ya da performans hedeflerine ulaşmada yaşanan sorunların, açığa çıkartılmasını hedeflemektedir. Yapılan öz değerlendirme, kurumlarda toplam kalite anlayışının daha sağlam temellere oturtulmasını ve kurumların Kaizen sürekli iyileştirme modeline adapte olmasını sağlayacak önemli unsurlardan biridir⁵.”

Toplam Kalite çalışmalarının eğitime yansmaları 1970’lerde Amerika Birleşik Devletleri ve Japonya’da yapılan çalışmalarla başlamıştır. Doğan’a⁶ göre, eğitimde rekabeti sağlamak ve geliştirmek için kaliteli bireyler yetiştirilmelidir. Gelişen dünyada kalite, bir işlev olmaktan çok stratejik bir araç olmuştur. Toplam Kalite Yönetimi, eğitimin sevilmesini, sevginin öğrenciler ve diğer iş görenlerle paylaşılmasını, öğrenmeye karşı isteğin artmasına yardımcı olmakta ve başkalarının öğrenmesine yardım isteğinin ve ekip içinde çalışma isteğinin artmasına da neden olmaktadır. Toplam Kalite Yönetimi uygulamaları, eğitimin kalitesini arttırmayı, programlarda çeşitliliği ve esnekliği geliştirmeyi ve öğrencilerin yaratıcılığını ön plana çıkarmayı hedeflemektedir.

Wang’e⁷ göre, Toplam Kalite Stratejisi’nin, eğitim programları üzerine uygulanabilmesi için aşağıda belirtilen ilkeler göz önünde bulundurulmalıdır.

1.Okul, zümre ve program planlama komitelerinin kurulması: Toplam Kalite, her yapılan çalışmada ilgili tüm bireylerin sürece katılmasını destekleyen bir çalışmadır. Bu nedenle ders programlarının planlanmasında zümre, okul ve program planlama komitelerinin ortak çalışma yapması önemlidir.

2. Program geliştirme çalışmaları ile ilgili sistematik bir şekilde bilgi toplanması: Yapılacak çalışmalarda sistematik ve zamanlı bilgi toplanması, dış dünyanın ihtiyaç duyduğu insan kaynağının yetiştirilmesinde etkin rol oynamaktadır.

3. Daha kaliteli bir program için amaç, yönetim tabloları ve zaman çizelgelerinin sunulması: Yapılacak çalışmaların nereye varmasının istendiği, yol haritası ve zamanlama çizelgeleri, programı düzenleyen kişilere nerede, ne zaman, neyi yapacaklarına dair yardımda bulunacaktır.

⁴ İbrahim KAVRAKOĞLU, *Yönetim Kazandıran Yöntemler:Yöneticinin Yeni Gündemi*, Alteo Yayıncılık, İstanbul, 2008, s. 1.

⁵ Tito CONTI, *Kurumsal Özdeğerlendirme*, Kalder Yayınları, İstanbul, 1998, s.13.

⁶ Elife DOĞAN, age. s. 98

⁷ Yen-Zen Wang, “A Model For Technovocational School-Based Curriculum Planning and Evaluation Under The Framework of Total Quality Management”, ERIC Veritabanı, Ağustos 2002, s. 9-11.

4. Tüm okulu kapsayan iletişim ve eğitim çalışmalarının düzenlenmesi: Toplam kaliteye yönelik planlanan bu çalışmanın tüm okul personelini kapsaması ve “Her bireyin fikri çok değerlidir.” düşüncesinden yola çıkarak elde edilen girdileri sürece koymak gereklidir.

5. Sürekli değerlendirme ve geliştirme etkinliklerinin düzenlenmesi: Böylesine hızlı gelişen ve değişen bir dünyada, yapılan çalışmaların sürekliliği, toplam kalitenin yakalanması konusunda destekleyici unsurlardan biridir.

6.Yöneticilerin liderlik anlayışı ve destekleyici özellikleri: Tüm program çalışmalarında yöneticilerin çalışan ekipleri desteklemeleri ve liderlik anlamında gerekli katkıları sağlaması önemli bir süreçtir.

Toplam Kalite Yönetimi'nin, program geliştirme üzerine uygulanmasında kullanılan farklı teknikler ortaya çıkmıştır⁸.

Bu teknikler:

1. Sebep-Sonuç Diyagramı (Cause-and-Effect Diagram): Balık kılıçığı olarak da bilinen bu teknik, olayların sebep ve sonuç ilişkilerini ortaya koyarak bütüncül bir bakış açısı sağlamaktadır.

2. Kalite Fonksiyonu Gelişimi (Quality Function Development (QFD)): Bu teknik, okullarda uygulanan programın dış dünyanın taleplerini karşılayabilmesi için, eğitim çıktılarının düzenlenmesini ve kalite gelişiminde öğrencilerin fikirlerinin de sürece katılmasını içeren bir tekniktir.

3. Matriks Diyagramı (Matrix Diagram): Bu diyagram, kurumların saklı kalmış, cevap bekleyen sorunlarının çözümü için kullanılmaktadır.

4. Beyin Fırtınası (Brain Storming): Bu teknik, problemlerin çözümünde farklı düşüncelerin ve yaratıcı fikirlerin ortaya çıkarılmasını, böylece kalitenin artırılması için gerekli altyapının sunulmasını sağlayan bir tekniktir.

5. Kalite Kontrol Çemberi (Quality Control Circle (QCC)): Bu teknik, 5 ile 15 uzman arasında oluşan bir ekibin, program geliştirme sürecinde, özellikle okul dışı sorunlara, çözüm üretmeleri için kullanılmaktadır.

6. Sütunlu Diyagram (Histogram): Yapılan çalışmalarda ne kadar başarı elde edildiğinin ve değişkenlerin bu süreci nasıl etkilediğinin berrak bir şekilde görülmesini sağlayan bir tekniktir.

7. Saçılım Diyagramı (Scatter Diagram): Toplam kalite açısından iki değişken arasındaki ilişkinin net olarak anlaşılabilmesi için kullanılan bir tekniktir.

8. Kalite Kontrol Sistemi ve Dokümantasyonun Kurulması (Establishment of Quality Control Documentation and System): Dünyada kalite sistemleri beratı sunan kurumların ortaya koyduğu bir çalışma olan Kalite Kontrol Sistemi, son yıllarda okullara ISO 9000 adı altında bir sertifika şeklinde verilmektedir. Bu konuda Tayvan'da birçok okul bu beratı almaya hak kazanmış ve gerek eğitim programları gerekse de okulların fiziki koşullarının iyileştiği ortaya çıkmıştır.

Eğitim programları üzerine toplam kalite yaklaşımı çalışmaları yapılırken, Varış'ın⁹ belirttiği program geliştirme boyutları, yapılacak çalışmaların hangi alanlara bölümlenmesi gerektiğini ortaya koyması açısından önemlidir.

⁸ Yen-Zen Wang, “A Model For Technovocational School-Based Curriculum Planning and Evaluation Under The Framework of Total Quality Management”, ERIC Veritabanı, Ağustos 2002, s. 12-13.

Varış'ın belirttiği program geliştirmenin 18 boyutunun sentezlenmiş hali şu şekildedir;

1. Öğretim Alanı ve Mekanı (Kurumun fiziksel yapılanması, iç dizaynı)
2. Öğretim Elemanlarının Seçiminde Kullanılacak Ölçütler ve İş Başındaki Eğitim Programları ile Yönetici

Olarak Seçileceklerde Kullanılacak Ölçütler

3. Hedef, Muhteva, Yöntem ve Değerlendirme Boyutları(Programlar konusunda duyarlılığı arttırmak)
4. Öğretim araç ve Gereçleri
5. Maliyet/Yarar

Ültanır'ın¹⁰ ortaya koyduğu sekiz alanla, Varış'ın belirttiği program geliştirme boyutları arasındaki etkileşim göz ardı edilmemelidir.

Ültanır'a göre yukarıda belirtilen maddelerin değindikleri alanlar;

- A. Fiziki Mekanın Görünüşü
- B. Sınıfta Ders İşleniş Sırasında Oluşan Kültür
- C. Program Boyutlarında Okulun Hedefleri, Örgüt, İnsan İlişkileri, Ödüllendirme, Destek Faaliyetlerinin Gözlemlenmesi
- D. İş Yaşamında Okulun Yeri
- E. Okulun Kısa ve Orta Uzun Vadeli Planları
- F. Değer Profili, alanlarıdır.

Belirtildiği üzere eğitimde toplam kalite sadece fiziksel özellikler boyutuyla ele alınacak bir süreç değil, gerek programlar ve örgütsel yapı, gerekse de öğretim elemanlarının kaliteleri ile doğrudan bağlantılıdır.

Eğitimde toplam kalite anlayışı girdi-süreç-çıkı üçlemesi üzerine kurgulanmıştır.

Ültanır'a¹¹ göre;

Girdi: Okula giren tüm faktörlerdir. Öğretmen nitelikleri, öğrencilerin önkoşulları, medya, okulun sahip olduğu fiziksel özellikler, yasa ve yönetmelikler vb.

Süreç: Okulun yaşamı ve kültürüdür. Derslerdeki öğrenci-öğretmen aktiviteleri, öğretmen-öğrenci arasındaki ilişkiler vb.

Çıktı: Okuldaki çalışmaların sonuçlarıdır. Okulun kamuya karşı imajı, öğrencilerin, öğretmenlerin ve velilerin okula dair memnuniyetleri, belirli bir zaman diliminde öğrenci başarıları vb.

Bu üç alanın değerlendirilmesi ile "var olanının ölçülerek saptanması, bu aradan hareketle eksikliklerin ve problemlerin yordanması" anlaşılmalıdır.

⁹ Fatma VARİŞ, **Eğitimde Program Geliştirme**, Ankara Üniversitesi Eğitim Fakültesi Yayınları, Ankara, 1979.

¹⁰ Y. Gürcañ ÜLTANIR, "Öğretim Sisteminde Kalite Kontrolünde ve Kalite Gelişiminde Kullanılan Model Ölçütler", Atatürk Üniversitesi, IX. Eğitim Bilimleri Kongresi Bilimsel Çalışmaları, Cilt:1, 2000, s. 688-696.

¹¹ Y. Gürcañ ÜLTANIR, "Öğretim Sisteminde Kalite Kontrolünde ve Kalite Gelişiminde Kullanılan Model Ölçütler", Atatürk Üniversitesi, IX.Eğitim Bilimleri Kongresi Bilimsel Çalışmaları, Cilt:1, 2000, s. 688-696.

Eğitim sistemlerinde kalitenin toplam bir yapıya kavuşturulması arzu edilen bir gerçektir. Ancak yurt genelindeki ortaöğretim kurumları incelendiğinde, kurumlar arası dengeli bir kalite dağılımı olmadığı göze çarpmaktadır. Bazı kurumların her türlü fiziksel ihtiyacı giderilmişken, bazı kurumların da en temel ihtiyaçlarının çözüme kavuşmadığı görülmektedir.

Ültanır ve Arkadaşları'na¹² göre, toplam kalite felsefesi çerçevesinde, örgütler sürekli olarak iyileştirilmeli ve aynı zamanda geliştirilmelidir. Bu süreç operasyonel bir biçimde bitimsiz olarak devam etmelidir. Okullardaki temel kalite göstergeleri olan öğretmen, öğrenci, teknoloji, fiziksel donanım, yönetim yapısı, programlar ve değerlendirme tekniklerindeki niteliksel yapı ne kadar iyileştirilirse okulun kalitesi de o oranda artış gösterecektir.

Belirtilen dengesiz dağılım sadece ülkemiz için bir sorun teşkil etmemekte, gelişmiş ülkeler de, aynı sorunlarla mücadele etmektedirler. Bu ülkelerden bir tanesi de Amerika Birleşik Devletleri'dir. A.B.D. Washington'da Shannon ve Bylsma¹³ tarafından, 23 okul üzerinde yapılan bir toplam kalite çalışmasında, eğitim-öğretim alanındaki başarının artırılması ve eş kalitenin yakalanabilmesi için, sadece okulun imkanlarının iyileştirilmesi değil çevre faktörlerinin de iyileştirilmesi gerekliliği gündeme gelmiştir. Çevre faktörlerinin eğitim-öğretim etkinliklerinde motivasyonun sağlanması konusunda etkin rol oynadığı gün ışığına çıkmıştır.

Arizona Üniversitesi'nden Packard'da¹⁴, yaptığı bir çalışmanın sonucu olarak, başarının ve motivasyonun kaynağının fiziksel ve psikolojik ihtiyaçların karşılanabilmesine bağlı olduğunu belirtmektedir.

A.B.D. Columbia Metropolü'nde, Wooley¹⁵ tarafından yapılan bir başka araştırma ile 1995-2004 yılları arasında, bu bölgede bulunan okulların hizmet binalarının kalitesinin iyileştirilmesi için başlatılan kampanyanın, öğrencilerin akademik başarısını ve öğretmenlerin kararlı tutumunu olumlu yönde etkilediğini ortaya koymuştur. Aynı çalışma içinde aktarılan Scneider'in(2004) görüşleri de şu şekildedir;

- Havalandırması ve ışıklandırması ile fiziki şartları iyi olan okullar, öğrenci performansının gelişimini desteklemektedir.
- Öğretmenlerin etkili öğretim yapabilmeleri için okulların fiziki koşulları kritik bir faktördür.

Eğitimde toplam kalite anlayışı denince akla gelen başka bir kavramda PISA sınavlarıdır. 2003 yılında farklı okul türlerinden, 15 yaşında, 4855 Türk öğrenci bu sınava katılmıştır. Berberoğlu'nun¹⁶, 2003 PISA sınav sonuçları hakkında yaptığı detaylı çalışmada, eğitimde toplam kalitenin özellikle Türk Eğitim Sistemi'ne getireceği başarı, PISA sınavında var olan başarı durumumuz ve ulaşılması hedeflenen başarı durumu anlatılmıştır.

¹² Y. Gürcan ÜLTANIR, Sevilay YILDIZ, Selma KAYA, "Toplam Kalitedeki Okul Gelişim İlkeleri Açısından Öğretmen-Öğrenci ve Piyasa Beklentileri Analizi", Gazi Üniversitesi XII. Eğitim Bilimleri Kongresi, Cilt:1, 2004, s:651-681.

¹³ G. SHANNON ve P. BYLSMA; 2004, "Characteristics of Improved School Districts", Research Brief, Learning Point Center, Washington, A.B.D.

¹⁴ Packard RICHARD; 1984, "The Art of Administration", Arizona Humanities Association Journal, Cilt:6, Sayı:3 Sayfa:38-43, Arizona, A.B.D.

¹⁵ Mark WOOLEY; 2007, "School Facility Investments in The Washington Metropolitan Area", The Urban Institute, Washington, A.B.D.

¹⁶ Giray BERBEROĞLU, "Türk Bakış Açısından PISA Araştırma Sonuçları", 2004, <http://www.konrad.org.tr/Egitimturk/07girayberberoglu.pdf,02.08.2008>,

Berberoğlu'na¹⁷ göre, Türk Eğitim Sisteminde özellikle bölgesel farklılıkların, olanaklar, öğretmen sayıları, fiziksel imkanlar açısından karşılaştırılması oldukça sık gündeme gelen bir süreçtir. Bunun en büyük nedeni ise eğitimde toplam kalite anlayışının tam olarak uygulamaya konamamasıdır. Elde edilen sonuçlar, Türkiye genelinde eğitim olanaklarının eşit koşullarda sağlanmadığını göstermektedir. Burada önemle üzerinde durulması gereken politika, okul türlerini ya da okullar arası farklılıkları ortadan kaldırarak tüm okullarda aynı yeterlikte ve kalitede eğitim yapma olanaklarının sağlanması için gerekli tedbirlerin alınmasıdır.

Eğitimde, farklı alanlarda olmak üzere, çok sayıda Toplam Kalite Yönetimi çalışmaları tüm dünyada ulusal ve uluslararası boyutta yürütülmektedir. Yapılan araştırmaya ışık tutabilmesi amacıyla daha önceden yapılmış yurtiçi ve yurtdışı araştırmaların incelenmesinin de, çözüm önerilerine katkı sağlayacağı düşünülmektedir.

İLGİLİ YURTDIŞI VE YURTIÇİ ARAŞTIRMALAR

Lindsay'in¹⁸, *"Running Head: Implementing Six Sigma Efforts - Öncü Çalışma: Altı Kutu Modelini Uygulama Çabaları"* adlı araştırmasında, altı kutu modelinin, örgütlerin hedefleri ile gelişim metodolojileri arasındaki bağlantıları üzerinde durulmuştur. Daha çok, *"Müşteri ne ister?"* sorusundan yola çıkarak problemlerin açıklanması gerektiğini ve problemlerin çözümünde ölçme, analiz ve kontrol süreçlerinin öneminden söz etmiştir. Ayrıca yaptığı araştırmada altı kutu modelinin en etkin olarak General Motors şirketi kapsamında kullanıldığını aktarmış ve GM'in bu çalışmada oluşturduğu dört ilke; Odaklanma, Denge, Üretim ve Tatmindir.

Weinstein ve Arkadaşları'nın¹⁹, *"Integrating Six Sigma Concepts in an MBA(Master of Business Administration) Quality Management Class – Altı Kutu Modelinin MBA Kalite Yönetimi Sınıflarına Entegrasyonu"* adlı araştırmasında, öğretim elemanlarının kalite yönetimi kapsamında özellikle öğretim materyalleri şeklinde karşılaştıkları çok sayıda araç olduğundan ve bu durumun da öğretim elemanlarını zora soktuğundan söz edilmiştir. Bu araştırmada altı kutu modeli kullanılarak, hem öğretim elemanlarının hem de öğrencilerin medyanın kullanılması konusunda yaşadıkları sorunlara çözüm getirilmesi planlanmıştır.

Glaser ve Arkadaşları'nın²⁰, *"Quality Improvement of Business Education in Romanian Universities:The Student as Customer and Client - Romanya Üniversitelerinde İş Eğitiminde Kalitenin Geliştirilmesi: Müşteri ve Danışan Olarak Öğrenci"*, adlı araştırmasında, 94 4.sınıf öğrencisine yapılan istatistiksel çalışma kapsamında, iş yetenekleri ile işe hazır oluşları arasındaki farka bakılmıştır. Yapılan çalışma, eğitimde toplam kalitenin yapılandırılması için öğrencilerin de birer müşteri olarak algılanması gerekliliğini ortaya koymuştur.

¹⁷ BERBEROĞLU, age, s. 1

¹⁸ Jamie LINDSAY, 2005, "Running Head: Implementing Six Sigma Efforts", Online Submission, ERIC Publications, US Department of Education. A.B.D.

¹⁹ Larry WEINSTEIN, Joseph PETRICK, "Integrating Six Sigma Concepts in an MBA (Master of Business Administration) Quality Management Class", Journal of Education for Business, Vol:38, No:4, 2008, s. 233-238.

²⁰ Daniel GLASER, Suzanne MUDGE, "Quality Improvement of Business Education in Romanian Universities:The Student as Customer and Client", Higher Education in Europe, Vol:32, No:2, 2007, s. 121-133.

Lehman'ın²¹, "Establishing a Framework for Quality – Kalite İçin Bir Çerçeve Oluşturmak" adlı araştırmasında, Amerika-Arlington Bölgesinde konuşlanan Jenks Okulu'nun, 1998 yılından itibaren Deming İlkeleri üzerine sürdürdüğü eğitimde toplam kalite çalışmaları incelenmiştir. Yapılan toplam kalite çalışmaları sayesinde okulda eğitim gören öğrencilerin; sanat, akademik dünya, spor, profesyonel gelişim, liderlik, teknoloji ve sorumlu vatandaş olma alanlarında kaydettikleri ilerlemeler sunulmuştur. Araştırmanın bir başka boyutu da Jenk Okulu'nu kalitede başarıya götüren programların ve öğretimsel stratejilerin araştırılması olmuştur.

Nacakcı'nın²², "Eğitimde Toplam Kalite Yönetim Felsefesinin Müzik Öğretmeni Yetiştiren Kurumlarda Gerekliliği" adlı çalışmasında, Türk toplumunun eğitim ihtiyaçları arasında hızla çeşitlenerek artan müzik eğitimi gereksiniminin, 21.yy'da ki çağdaş eğitim normları içerisinde uygulanıp yaygınlaşması için yapılması gereken Toplam Kalite Yönetimi uygulamaları üzerinde durulmuştur.

Çınar ve Arkadaşları'nın²³, "Milli Eğitim Bakanlığına Bağlı Okullarda Toplam Kalite Yönetimi Eğitiminde Eğitim Fakültelerinin Rolü" adlı çalışmalarında, toplam kalite yönetimine geçiş öncesi okul yöneticilerinin değişime hazır bulunuşluk düzeylerinin tespit edilmesi hedeflenmiştir. Bu amaçla 2001-2002 eğitim öğretim yılında Ağrı ili ve ilçelerinde görev yapan 117 okul yöneticisine araştırmacılar tarafından geliştirilen "Öğrenme Kültürünü Arzulama" anketi uygulanmıştır. Elde edilen bulgular, okul yöneticilerinin değişimi arzuladıkları ve değişime hazır oldukları sonucunu ortaya çıkarmıştır. Okul yöneticileri, toplam kalite yönetimi eğitimi ile ilgili olarak eğitim fakültelerinin kendilerine yardımcı olmaları gerektiği yönünde görüş bildirmişlerdir.

ARAŞTIRMANIN AMACI VE ÖNEMİ

Yapılan araştırmanın amacı, Mersin İli'nde sekiz genel ortaöğretim kurumunda uygulanmakta olan Fizik dersi programlarının toplam kalite açısından sahip olduğu özelliklerin ortaya konup, var olan eksikliklerin yordanması ve sahip olması gereken özellikleri taşıyıp taşımadığının araştırılmasıdır. Yapılan araştırma, genel ortaöğretim kurumlarında uygulanmakta olan fizik dersi programlarının günümüzün hızla gelişen ve değişen dünyasına ayak uydurabilmesi, iş gücü piyasasının ihtiyaç duyduğu kaliteli mezunların sisteme kazandırılabilmesi için önem taşımaktadır. Programların geliştirilmesinde, öğretmen kılavuzlarının sahip olması gereken özellikler ve okul içi örgütün göz önüne alınması gereken gereksinimlerini ortaya çıkaran bu araştırma, program geliştirmecilere de yapacakları çalışmalarda yardımcı bir araştırma olacağından sürece katkı sağlayacaktır.

PROBLEM CÜMLESİ

"Mersin İli'nde sekiz genel ortaöğretim kurumunda uygulanan fizik dersi programları, toplam kalite yönünden sahip olması gereken özellikleri taşımakta mıdır?"

²¹ Kirby LEHMAN, "Establishing a Framework for Quality", School Administrator, Vol: 63, No:8, 2006, s. 30-38.

²² Zeki NACAKCI, "Eğitimde Toplam Kalite Yönetim Felsefesinin Müzik Öğretmeni Yetiştiren Kurumlarda Gerekliliği", Milli Eğitim Dergisi, Sayı 164, Güz 2004, s.1.

²³ Orhan ÇINAR ve Ark., "Milli Eğitim Bakanlığı'na Bağlı Okullarda Toplam Kalite Yönetimi Eğitiminde Eğitim Fakültelerinin Rolü", Kastamonu Eğitim Dergisi, Cilt 11, No:2, Ekim, 2003, s.1.

ALT PROBLEMLER

1. Mersin İli'nde sekiz genel ortaöğretim kurumunda uygulanmakta olan, fizik dersi programının, hedefleri yeteri kadar açık mıdır?
2. Mersin İli'nde sekiz genel ortaöğretim kurumunun sahip olduğu iç yapı (derslik, laboratuvar, kütüphane), fizik dersi programının başarıyla uygulanabilmesi için, toplam kalite yönünden sahip olması gereken fiziki koşulları taşımakta mıdır?
3. Mersin İli'nde sekiz genel ortaöğretim kurumunda yaşanan insan ilişkileri okul yaşamını ve fizik dersi programının uygulanmasını nasıl etkilemektedir?
4. Mersin İli'nde sekiz genel ortaöğretim kurumunda uygulanmakta olan ödüllendirme/disiplin ve motivasyon çalışmaları, fizik dersi programının başarıyla uygulanmasına nasıl katkı sağlamaktadır?
5. Mersin İli'nde sekiz genel ortaöğretim kurumunda uygulanmakta olan yönetsel ve denetimsel etkinlikler eğitim iklimini nasıl etkilemektedirler?
6. Mersin İli'nde sekiz genel ortaöğretim kurumunda uygulanmakta olan destek verici denetimler eğitim iklimini nasıl etkilemektedirler?

YÖNTEM

Bu araştırma mevcut durumu ortaya çıkarmayı hedeflediğinden betimsel bir çalışmadır. Araştırmada tarama modeli kullanılmıştır. Tarama modelleri, geçmişte ya da halen var olan bir durumu var olduğu şekliyle betimlemeyi amaçlayan araştırma yaklaşımlarıdır.²⁴

Araştırmanın evrenini, Mersin İli'nde sekiz genel ortaöğretim kurumunda görevli Fizik dersi öğretmenleri ile okul yöneticileri oluşturmaktadır. Bu kapsamda çalışan 34 Fizik Dersi öğretmeni ve 16 yönetici olup, evrenin tamamına ulaşıldığı için örneklem alınmamıştır.

Araştırmaya katılan öğretmen ve yöneticilerin kişisel özelliklerine ilişkin bulgular Tablo-1 ve 2'de verilmiştir.

Tablo 1 - Fizik Dersi Öğretmenlerinin Kişisel Özellikleri

Fizik Dersi Öğretmenlerinin Kişisel Özellikleri			
		F	%
Cinsiyet	Bay	21	61,8
	Bayan	13	38,2
Toplam		34	100,0
Hizmet Yılı	0-5 yıl	2	5,9
	6-10 yıl	7	20,5
	11-15 yıl	12	35,3
	16-20 yıl	10	29,4

²⁴ Niyazi KARASAR, **Bilimsel Araştırma Yöntemi: Kavramlar, İlkeler, Teknikler.**, 3A Araştırma Eğitim Danışmanlık Ltd. Yayınları, Ankara, 1995.

	21 yıl ve üzeri	3	8,9
Toplam		34	100,0
Mezuniyet	Ön lisans	2	5,9
	Lisans	30	88,2
	Lisansüstü	2	5,9
Toplam		34	100,0

Tablo 2 - Okul Yöneticilerinin Kişisel Özellikleri

Okul Yöneticilerinin Kişisel Özellikleri			
		F	%
Cinsiyet	Bay	14	87,5
	Bayan	2	12,5
Toplam		16	100,0
Hizmet Yılı	0-5 yıl	-	0
	6-10 yıl	2	12,5
	11-15 yıl	4	25
	16-20 yıl	5	31,25
	21 yıl ve üzeri	5	31,25
Toplam		16	100,0
Mezuniyet	Ön lisans	-	3,7
	Lisans	14	87,5
	Lisansüstü	2	12,5
Toplam		16	100,0

VERİ TOPLAMA TEKNİĞİ VE ANALİZİ

Araştırmanın teorik yapısının oluşturulması ve elde edilen bulguların yorumlanıp karşılaştırılabilmesi için konu ile ilgili gerek yurtiçi gerekse yurtdışı literatür taranmıştır. Literatür tarama sürecinde ana kaynaklara ulaşılmaya çalışılmış, kaynağın bulunamadığı durumlarda ikincil kaynaklara başvurulmuştur. Araştırmada veri toplama aracı olarak, eğitimde toplam kalite çalışmaları alanında kullanılan “Altı Kutu (Six Sigma)” modeline başvurulmuştur.

Altı Kutu Modeli öğretmen ve yöneticilerin uyguladığı değerlendirme tekniğidir. Amaç, seçilmiş olan konu alanları açısından bir okulun “olan durumunu” ve “olması gereken durumunu” gözler önüne serilmesini sağlamaktır. Daha önceden verilmiş olan temel konularda anahtar sorular haline dönüşmüş ve çalışma takımları içinde okul gelişimi ile ilgili, önemli olan konu alanları “kutu” kavramıyla tanımlanmıştır. Altı Kutu

modelinin gücü, sistematik ilişkileri gözler önüne serme olanağından doğmaktadır. Formal ve informal alanlar ile olay ve ilişki alanları arasında ayırım yapmak, farklı analizler yaratmaktadır²⁵.

Altı Kutu modelinde 5 farklı alanda (Hedefler, Örgüt/Yapı, İnsan İlişkileri, Uyarıcı Verme/Ödüllendirme, Sevketme/Yönetme, Destek Verici Denetimler) sırasıyla,

- 1.Resmen nelere sahibiz?
- 2.Gerçekte nelere sahibiz?
- 3.Gerçekte bizim nelere gereksinimimiz var? sorularına cevap aranır.

Yukarıda yer alan sorular araştırmancının alt problemlerine cevap aramak amacıyla fizik öğretmenleri ve okul yöneticilerine uygulanmıştır. Öğretmen ve okul yöneticilerinin görüşlerinin toplamı birlikte değerlendirilmiştir.

Araştırmada elde edilen verilerin analizinde içerik analizi yöntemi kullanılmış, her bir alt probleme yönelik görüşlerin içeriği incelenmiştir.

BULGULAR VE YORUM

Birinci Alt Probleme İlişkin Bulgular:

1. Mersin İli'nde sekiz genel ortaöğretim kurumunda uygulanmakta olan, fizik dersi programının, hedefleri yeteri kadar açık mıdır?

A.HEDEFLER

1.Resmen nelere sahibiz?

Öğretmen kılavuzunda, Fizik Dersi Programının içinde yazılı olan hedefler resmen sahip olduğumuz hedeflerdir.

2.Gerçekte nelere sahibiz?

Öğretmenlerin % 56'sı hedefleri açık bulurken, % 44'ü hedeflerin hem öğrenci hem de öğretmen tarafından anlaşılabilmesi için yeteri kadar açık olmadıklarını iletmişlerdir. Hedeflerin yeteri kadar açık olmadığını iletten öğretmenlerin % 83 gibi büyük bir çoğunluğu, programın hedeflerinin ve içeriğinin, gelen öğrencilerin seviyelerine uygun olmadığı, bu yüzden öğrencilerin ulaşması beklenen hedefleri anlamasının oldukça zor olduğu fikrinde bulmuşlardır.

3.Gerçekte bizim nelere gereksinimimiz var?

Öğretmenlerin % 86'sı, programın çok katı olmaması, zaman sınırlarının esnek olması, keşfederek öğrenmeye dayalı olması, detaydan ziyade bütüncül bir yapıda olması ve ders programının hedeflerinin ÖSS sınav sistemine uygun olması gerektiği konularında fikir birliğine varmışlardır.

Hedeflere ilişkin üç soruya öğretmen ve yöneticilerin verdikleri cevaplar incelendiğinde, hedeflere ulaşılmasının zor olduğu ve hedeflerin öğrenci seviyesi ve ÖSS sınavıyla tutarlı olmadığı görülmektedir. Bu durum ortaöğretimde program geliştirme çalışmalarına yeniden ihtiyaç duyulduğunu göstermektedir. Hedeflerin açık ve anlaşılır olması programın başarısını artıracaktır. Program geliştirmeciler özellikle hedeflerin

²⁵ Y. Gürcan ÜLTANIR, "Öğretim Sisteminde Kalite Kontrolünde ve Kalite Gelişiminde Kullanılan Model Ölçütleri", Atatürk Üniversitesi IX. Eğitim Bilimleri Kongresi Bilimsel Çalışmaları, Cilt:1, 2000, s. 688-696.

program için yol gösterici olduğuna vurgu yapmaktadırlar. Yanpar'a²⁶ göre, derslerle ilgili kazanımların başarıyla elde edilmesinde, hedeflerin göz ardı edilemeyecek bir rolü vardır. Açık hedefler soru sorma ve içeriğin sunumu için temel oluştururlar.

İkinci Alt Probleme İlişkin Bulgular:

2. Mersin İli'nde sekiz genel ortaöğretim kurumunun sahip olduğu iç yapı (derslik, laboratuvar, kütüphane), fizik dersi programının başarıyla uygulanabilmesi için, toplam kalite yönünden sahip olması gereken fiziki koşulları taşımakta mıdır?

B. ÖRGÜT/YAPI

1. Resmen nelere sahibiz?

Milli Eğitim Bakanlığı'nın, Fizik dersi programının yürütülmesi için öngördüğü ve imar yönetmelikleriyle ifade ettiği laboratuvar, derslik, kütüphane kısaca eğitim iklimini oluşturan fiziksel yapı.

2. Gerçekte nelere sahibiz?

Öğretmenlerin %93'ü, fizik dersi programının yürütülmesi için okullarda varolan fiziksel yapının yetersiz olduğunu söylemişlerdir.

3. Gerçekte bizim nelere gereksinimimiz var?

Öğretmenlerin %73'ü, özellikle gelişen teknoloji ile laboratuvarlarda teleskop, lazer işleme üniteleri, fiziksel olayların tanıtıldığı görsel ve işitsel medya ile bilgisayar destekli çalışmaları (Örneğin eğik atış, makara sistemlerinin simülasyon şeklinde 3 boyutlu olarak yaptırılması.) gereksinim olarak aktarmışlardır.

Öğretmenlerin ve yöneticilerin cevapları, fizik dersi programının etkili bir şekilde uygulanabilmesi için okullardaki fiziksel koşulların yetersiz olduğunu göstermektedir. Fiziksel yetersizliklerin, ders programlarının uygulanmasında sahip olduğu önem üzerine A.B.D. Columbia Bölgesi'ndeki kolejler üzerine araştırma yapmış olan Wooley²⁷, çalışmasında, yeterli fiziksel koşulların, öğrencilerin başarısı ve öğretmenlerin tutumlarını olumlu etkilediği sonucunu ortaya koymuştur.

Üçüncü Alt Probleme İlişkin Bulgular:

3. Mersin İli'nde sekiz genel ortaöğretim kurumunda yaşanan insan ilişkileri okul yaşamını ve fizik dersi programının uygulanmasını nasıl etkilemektedir?

C. İNSAN İLİŞKİLERİ

1. Resmen nelere sahibiz?

657 Sayılı Devlet Memurları Kanunu, 1739 Sayılı Temel Milli Eğitim Kanunu, Disiplin Yönetmeliği ve alt yönetmelikler insan ilişkilerini düzenleyen resmen sahip olduğumuz araçlardır.

2. Gerçekte nelere sahibiz?

²⁶ Tuğba YANPAR YELKEN, "İlköğretim Sosyal Bilgiler Dersinde Oluşturmacı Yaklaşımın Öğrenciler Üzerindeki Çok Yönlü Etkilerinin Niteliksel ve Niceliksel Olarak İncelenmesi", Araştırma Raporu, Zonguldak, 2001.

²⁷ Mark WOOLEY, "School Facility Investments in The Washington Metropolitan Area", The Urban Institute, Washington, A.B.D., 2007.

Öğretmenlerin %80'i, yönetmeliklerin okul yaşamını sağlıklı bir şekilde düzenleyecek, daha iyi ilişkiler kurulmasını sağlayacak kadar etkin düzenlenmediği fikrini savunmuşlardır. Bu yüzden çoğu yönetmelik maddesinin arkasında yönetici ve öğretmen insiyatif kullanmaktadır. Ayrıca son zamanlarda çıkan tüm yönetmelikler öğrencilerin lehine olduğu için bu yönetmelikler öğrencilerin hiç çalışmadan, emek vermeden sınıf geçmesine, mezun olmasına imkan tanımaktadır. Bu nedenle öğretmenlerin %96 gibi büyük bir çoğunluğu, hazırlanan yönetmeliklerin, fizik dersi programının başarıyla uygulanabilmesinde olumsuz bir rol oynadığına inanmaktadırlar.

3. Gerçekte bizim nelere gereksinimimiz var?

Öğretmenlerin % 60'ı, hiyerarşik yapının belli ölçütlerde kırıldığında öğrencilerin kendilerini daha rahat ve mutlu hissettiklerini ve okula daha kolay uyum sağladıklarını ancak bireylere göre farklı davranış yaklaşımlarının, hem okul hayatını hem de öğrencinin başarısını olumsuz etkilediğini söylemişlerdir.

Okullarda ve eğitim kurumlarında uygulanmaya konan yönetmelikler ile genelgelerin okul kültürünü ve öğrencilerin akademik başarısını olumsuz etkilediği görüşü yaygın olarak kabul edilmektedir. Hazırlanacak yönetmeliklerin ve genelgelerin, insiyatife yer bırakmayacak şekilde hazırlanması önem teşkil etmektedir. Yapılacak çalışmaların, gerek öğretmen ve idarecilerin iş hayatına gerekse de öğrencilerin akademik başarılarına katkı sağlayacak şekilde düzenlenmeleri, okullardaki eğitim kalitesinin yükseltilmesine kaynak teşkil edeceği düşünülebilir.

Dördüncü Alt Probleme İlişkin Bulgular:

4. Mersin İli'nde sekiz genel ortaöğretim kurumunda uygulanmakta olan ödüllendirme/disiplin ve motivasyon çalışmaları, fizik dersi programının başarıyla uygulanmasına nasıl katkı sağlamaktadır?

D.UYARICI VERME/ÖDÜLLENDİRME

1. Resmen nelere sahibiz?

Resmi olarak sahip olduklarımız ödül ve disiplin yönetmeliği ile not verme yönetmelikleridir.

2. Gerçekte nelere sahibiz?

Öğretmenlerin %90'ı, ödül yönetmeliği kapsamınca verilecek ödüllerin motivasyonu arttıracığı konusunda hem fikirdirler. Ayrıca, öğretmenin kendisinin verdiği ödüllerin çok etkili olduğu, öğrencileri bireysel olarak, sınıfları da bütünsel olarak motive ettiğine ve her iki ödül sisteminin de başarıyı olumlu olarak etkilediğine inanılmaktadır. Öğretmenlerin %67'si ise disiplin yönetmelikleri kapsamında verilen okuldaki uzaklaştırma, disiplin notunun düşürülmesi gibi cezaların okuldaki disiplinin sağlanmasında etkili olmadığını ifade etmişlerdir.

3. Gerçekte bizim nelere gereksinimimiz var?

Öğretmenlerin %78'i, daha çok çalışmaya ve başarmaya yöneltecek ve somut ürünlerle veya çıktılarla verilecek ödüllendirme sistemlerine gereksinim olduğunu ifade etmişlerdir. Disiplin yönetmeliği konusunda, öğretmenlerin %84'ü, disiplin yönetmeliğinin öğrenciyi okuldaki uzaklaştırmaktan çok, öğrenciyi okulda tutacak ve işlediği suçun farkına varmasını sağlayacak şekilde hazırlanması gerektiğini ifade etmişlerdir.

Verilen cevaplar doğrultusunda, ödül yönetmeliğinin motivasyonu arttırıcı önemli bir unsur olduğunun kabul edildiği görülmektedir. Ancak ödül yönetmeliklerinde, ödüllerin hangi kriterlere dayalı olarak verileceğinin çok net ve anlaşılır olması gerektiği fikri ortaya çıkmıştır. Disiplin yönetmeliklerinin de öğrencilerin istenmeyen davranışlarını söndürmediği aksine ceza alan öğrencilerin aynı suçlardan defalarca ceza aldıkları gerçeğini gün yüzüne çıkartmıştır. Bu nedenle hazırlanacak disiplin yönetmeliklerinin, öğrencileri okuldan soğutacak unsurlarla değil okula çekecek ama işlenen suçtu tekrar işletmeyecek şekilde mahrumiyet cezaları ile hazırlanması, disiplinin oluşturulmasında önemli rol oynayabilir.

Beşinci Alt Probleme İlişkin Bulgular:

5. Mersin İli'nde sekiz genel ortaöğretim kurumunda uygulanmakta olan sevk ve yönetsel etkinlikler eğitim iklimini nasıl etkilemektedirler?

E.SEVKETME / YÖNETME

1.Resmen nelere sahibiz?

657 Sayılı Devlet Memurları Kanunu, 1739 Sayılı Temel Milli Eğitim Kanunu, Disiplin Yönetmeliği, Okul İdaresi Yönetmeliği ve alt yönetmelikler sevk ve yönetme etkinliklerini düzenleyen resmen sahip olduğumuz araçlardır.

2.Gerçekte nelere sahibiz?

Bu soruda öğretmenlerin fikirleri ikiye bölünmüştür. Öğretmenlerin %48'i başarının ancak disiplinle ve katı kurallarla gerçekleştirilebileceğini ifade ederken, geri kalan %52'lik kesim ise katı olmayan yönetmelikler ile yazılı olmayan ilişkilerin eğitim iklimini olumlu yönde etkilediği fikrine varmışlardır. Bu fikri savunan bir öğretmen sorulan soruya, "*Günümüz dünyası artık özgürlüklerin sonuna kadar yaşanması arzulanan bir dünyadır. Yönetmelikler özgürlüğü çok kısıtlamasının yanı sıra hem öğrenciyi hem de öğretmeni içinden çıkılmaz durumlara sokmaktadır. Çok katı, disipline edici kurallar yerine, insiyatifin ön plana çıktığı yönetim anlayışı daha uygun olacaktır*" şeklinde cevap vermiştir.

3.Gerçekte bizim nelere gereksinimimiz var?

Öğretmenlerin %86'sı, hem yazılı hem de yazılı olmayan yönetsel ilişkilerde dozajın çok iyi ayarlanması fikrini ortaya atmışlardır. Bir öğretmen, "*Yönetsel ilişkiler ciddi ama içten ve samimi, yıkıcıdan ziyade yapıcı olmalıdır.*" demiştir.

Bu alt probleme verilen cevaplar, daha çok öğretmen-idareci, idareci-öğrenci ilişkilerinde uygulanmaya konan yönetmeliklerin okul iklimini hem olumlu hem de olumsuz etkilediği yönünde ortaya çıkmıştır. Okul idarelerinin toplam kalite çerçevesinde eğitim programlarının uygulanması ile okul eğitim kalitesinin arttırılmasında oynadığı aktif rol hazırlanacak yönetmeliklerle çok iyi bir şekilde bütünleştirilmelidir. Bu tür yönetmeliklerin hazırlanması esnasında okul yöneticilerinin görüşlerinin alınmasının sürece olumlu bir etki yapacağı düşünülebilir.

Altıncı Alt Probleme İlişkin Bulgular:

6. Mersin İli'nde sekiz genel ortaöğretim kurumunda uygulanmakta olan destek verici denetimler eğitim iklimini nasıl etkilemektedirler?

F.DESTEK VERİCİ DENETİMLER

1.Resmen nelere sahibiz?

Teftiş Yönetmeliği, Denetim Genelgesi resmen sahip olduğumuz araçlardır.

2.Gerçekte nelere sahibiz?

Öğretmenlerin %97'lik bir kesmi, uygulanmakta olan teftiş yönetmeliğinin eğitim iklimine hiçbir şekilde olumlu bir katkı sağlamadığını ayrıca öğretmenleri tedirgin ettiğini iletmışlerdir. Her 4 yılda bir derse yarım saat girerek yapılan teftişin ne kadar doğru bir değerlendirme olacağı konusunda olumsuz fikirler ileri sürmüşlerdir. Ayrıca öğretmenlerin %59'u, iş hayatının okul yöneticileri ile paylaşıldığından dolayı, öğretmeni en iyi tanıyanın onlar olduklarını ve okul yöneticilerinin yaptığı denetimlerin daha etkin olacağını ifade etmişlerdir.

3.Gerçekte bizim nelere gereksinimimiz var?

Öğretmenlerin %80'i, düzenleyici önlemlerin ve denetimlerin vazgeçilmez olduğu konusunda hem fikirdirler. Ancak %40'lık bir kesim bu çalışmaların eleştirel bir bakış açısından çok sürece ve ürüne dayalı bir yapıda olması gerektiğini söylemişlerdir.

Verilen cevaplar okullarda yürütülen teftiş faaliyetlerinin istenilen amaçlara ulaşmada iyi bir kılavuz olmadığını göstermektedir. Öğretmenlerin bazılarının, teftişin önemli ancak kısa süreli ve anlık kontrollerden ziyade sürece dayalı ve ürün odaklı olması gerektiği fikrini savunmaları, ortaöğretim kurumlarında yürütülen teftiş çalışmalarının yeniden gözden geçirilmesi gerekliliğini ortaya koymaktadır.

SONUÇ VE ÖNERİLER

Yapılan araştırma sonucunda elde edilen bulgular ışığında, Fizik dersi programının hedeflerinin, öğrenciler için yeteri kadar açık ve ulaşılabilir olmadığı, okulların fiziki donanımlarının da dersin sağlıklı ve etkili işlenebilmesi için yeterli olmadığı ortaya çıkmıştır. Ayrıca okullarda uygulanmaya konan yönetmeliklerin eğitim iklimini olumsuz etkilediği, ödül ve disiplin yönetmeliklerinin arzu edilen davranışların ortaya çıkarılmasında yetersiz kaldığı görülmektedir. Son olarak eğitim denetimi alanında yapılan teftiş çalışmalarının, öğretmenlerin başarısını tam olarak ölçemediği ve okul yöneticilerinin bu kapsamda söz sahibi olmaları gerektiği fikri ortaya çıkmıştır.

Genel olarak, Mersin İli'nde sekiz genel ortaöğretim kurumunda uygulanmakta olan Fizik Dersi programının sahip olduğu resmi özelliklerin, eğitim ikliminde öğretmen ve yöneticilerin sahip oldukları gerçek özellikler ile çok büyük farklılık göstermediği söylenebilir. Ancak hem resmi hem de gerçekte sahip olunan özelliklerin, öğretmen ve yöneticilerin gereksinimlerini karşılayabilmesi konusunda yetersiz kaldığı ortaya çıkmıştır.

Eğitimde toplam kalitenin, ülkenin kalkınmışlığına sağlayacağı katkı göz ardı edilemeyecek kadar önemlidir. Ülkelerin gerek ekonomik gerekse teknolojik gelişmeleri ülkenin batısından doğusuna, kuzeyinden güneyine aynı özelliklere sahip eğitim kurumları ile hızlandırılabilir. İstanbul Bebek'te ki bir okul ile Rize İkizdere'de ki bir okulun sahip olduğu özellikler arasında farklılıklar varsa bu durum, ülkemiz eğitim sisteminde,

toplam kalite sürecini uygulamayı zorlaştırmaktadır. Ancak toplam kalite çalışmaları her kurumun gücü ve potansiyeli çerçevesinde etkinlikler düzenlemesini ön gördüğünden, çalışmaların kesintisiz devam etmesinin, ders programlarının başarı ile uygulanmasına destek vereceği düşünülmektedir.

Sonuç olarak aşağıda belirtilen önerilerde bulunulabilir;

- Program geliştirme çalışmalarında hedefler, ortaöğretim kurumlarından üniversiteye geçiş süreci ve öğrencilerin ön koşulları göz önünde bulundurularak şekillendirilmelidir.
- Ders programlarının içeriği, Türkiye’de ortaöğretim kurumlarında var olan ortalama fiziksel koşullar düşünülerek geliştirilmelidir.
- Türkiye’de her okulun aynı fiziksel özelliklere (Fizik dersi için laboratuvar, deney aletleri vb.) sahip olmadığı düşünülerek programların öngördüğü sınıf-içi etkinliklerin birde alternatif planları olmalıdır.
- Okullarda düzenin daha iyi işleyebilmesi amacıyla uygulanmaya konan yönetmelikler, bizzat yönetmelikler tarafından direkt etkilenen kişilerin düşünceleri ve eleştirileri göz önüne alınarak hazırlanmalıdır. Yönetmeliklerin maddeleri çok net ve anlaşılır olmalı, insiyatif kullanmayı engelleyici şekilde yapılandırılmalıdır.
- Ödül ve disiplin yönetmelikleri öğrencilerin motivasyonunu güçlendirecek şekilde, okul kaynakları kullanılarak farklı ödüllendirmelerle desteklenmelidir. Disiplin yönetmeliği ise öğrencilerin istenmeyen davranışlarını ortadan kaldırmak için öğretmen-öğrenci-veli-okul yöneticisi dördlüsü diyalogunda hazırlanmalıdır.
- Teftiş faaliyetleri süreç odaklı ve öğretmene yön gösterici şekilde olmalıdır. Öğretmenin çalışmaları süreç odaklı bir yapıda izlenmeli ve başarıları teftişi yapan müfettişler tarafından takdir edilmeli ve gerekli ödüllendirmeler yapılmalıdır.
- Programın başarıyla uygulanabilmesi için öncelikle ders programlarının oluşturulması aşamasında Türkiye’nin bilim ve teknoloji alanında ulaşması gereken basamaklar düşünülmeli ve programın içeriğine bu ayrıntılar serpiştirilmelidir.
- Gelişen teknoloji, öğretmenin sahip olduğu bilgileri neredeyse 1-2 yıl içinde yetersiz kılmaktadır bu yüzden etkin hizmet-içi eğitimler yapılmalıdır.
- Kitap seçimleri biraz daha esnek olmalı öğretmen Türkiye’de ki her okulun öğrencilerinin aynı kapasitede olmadığı fikrinden yola çıkarak en azından daha değişik kitaplar seçebilmelidir.
- Yapılacak program geliştirme çalışmalarında toplam kalite açısından derinlemesine araştırmalar yapılmalı ve sürece kurumla ilgili tüm bireyler dahil edilmelidir.

KAYNAKÇA

BERBEROĞLU, Giray; 2004, “Türk Bakış Açısından Pisa Araştırma Sonuçları”,

<http://www.konrad.org.tr/Egitimturk/07girayberberoglu.pdf>, 02.08.2008

CONTI, Tito, **Kurumsal Özdeğerlendirme**, Kalder Yayınları, İstanbul, 1998.

DOĞAN, Elife, **Eğitimde Toplam Kalite Yönetimi**, Academyplus Yayınevi, Ankara, 2002.

- GLASER, Daniel; MUDGE, Suzanne, "Quality Improvement of Business Education in Romanian Universities:The Student as Customer and Client", Higher Education in Europe, Cilt:32, Sayı:2, s. 121-133.
- GÖKÇÜMEN, Ayşe; YENERSOY, Gönül vd., **Belediyelerde Toplam Kalite Yönetimi Temel Eğitimleri El Kitabı**, Kalder Yayınları, İstanbul, 1999.
- IMAI, Masaaki, **KAIZEN-Japonya'nın Rekabetteki Başarısının Anahtarı**, Alteo Yayıncılık, İstanbul, 2003.
- KARASAR, Niyazi, **Bilimsel Araştırma Yöntemi: Kavramlar, İlkeler, Teknikler.**, (7. Baskı), 3A Araştırma Eğitim Danışmanlık Ltd., Ankara, 1995.
- KAVRAKOĞLU, İbrahim, **Yönetim Kazandıran Yöntemler: Yöneticinin Yeni Gündemi**, Alteo Yayıncılık, İstanbul, 2008.
- LEHMAN, Kirby, "Establishing a Framework for Quality", School Administrator, Cilt:63, Sayı:8, s. 30, Arlington, A.B.D., 2006.
- LINDSAY, Jamie; "Running Head: Implementing Six Sigma Efforts", Online Submission, ERIC Publications, US Department of Education, A.B.D., 2005.
- RICHARD, Packard, "The Art of Administration", Arizona Humanities Association Journal, Cilt:6, Sayı:3, s. 38-43, Arizona, A.B.D., 1984.
- SHANNON G. ve BYLSMA P. "Characteristics of Improved School Districts", Research Brief, Learning Point Center, Washington, A.B.D., 2006.
- ÜLTANIR, Y. Gürcan, YILDIZ, Sevilay, KAYA, Selma, "Toplam Kalitedeki Okul Gelişim İlkeleri Açısından Öğretmen-Öğrenci ve Piyasa Beklentileri Analizi", XII. Eğitim Bilimleri Kongresi, Cilt:1, s. 651-681, Gazi Üniversitesi, Ankara, 2004,
- ÜLTANIR, Y. Gürcan, "Öğretim Sisteminde Kalite Kontrolünde ve Kalite Gelişiminde Kullanılan Model Ölçütler", IX. Eğitim Bilimleri Kongresi Bilimsel Çalışmaları, Cilt:1, s. 688-696, Atatürk Üniversitesi, Kazım Karabekir Eğitim Fakültesi, Erzurum, 2000.
- YANPAR YELKEN, Tuğba, "İlköğretim Sosyal Bilgiler Dersinde Oluşturmacı Yaklaşımın Öğrenciler Üzerindeki Çok Yönlü Etkilerinin Niteliksel ve Niceliksel Olarak İncelenmesi", Araştırma Raporu, Karaelmas Üniversitesi, Zonguldak, 2001.
- WANG, Yen-Zen, "A Model For Technovocational School-Based Curriculum Planning and Evaluation Under The Framework of Total Quality Management", Descriptive Report, ERIC Veritabanı, 2002.
- WEINSTEIN, Larry ve PETRICK, Joseph, "Integrating Six Sigma Concepts in an MBA (Master of Business Administration) Quality Management Class", Journal of Education for Business, Cilt:38, Sayı:4, s. 233-238, 2008.
- WOOLEY, Mark, "School Facility Investments in The Washington Metropolitan Area", Research Report, The Urban Institute, Washington, A.B.D., 2007.